

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi julkisen sektorin asiakirjojen uudelleen- käytöstä ja kaupallisesta hyödyntämisestä

(2002/C 227 E/17)

KOM(2002) 207 lopull. — 2002/0123(COD)

(Komission esittämä 5 päivänä kesäkuuta 2002)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO,
jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 95 artiklan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen,

ottavat huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon,

ottavat huomioon alueiden komitean lausunnon,

noudattavat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa määrätään sisämarkkinoiden luomisesta ja järjestelmän luomisesta kilpailun vääristymisen estämiseksi sisämarkkinoilla. Julkisen sektorin tiedon hyödyntämistä koskevien sääntöjen ja käytäntöjen yhdenmukaistaminen jäsenvaltioissa myötävaikuttaa näiden tavoitteiden saavuttamiseen.
- (2) Tieto- ja osaamisyhteiskunnan kehittymisen pitäisi vaikuttaa kaikkien yhteisön kansalaisten elämään, sillä se uudistaa muun muassa tapoja päästä tiedon lähteille ja hankkia tietoa.
- (3) Digitaalinen sisältö on tässä kehityksessä keskeisellä sijalla. Sisällöntuotanto on viime vuosina luonut ja luo edelleen nopeassa tahdissa työpaikkoja. Useimmat uudet työpaikat syntyvät pienissä, aloittelevissa yrityksissä.
- (4) Julkinen sektori kerää, kokoaa ja jakelee monia aloja koskevaa tietoa, kuten paikkatietoa, matkailutietoa, yritystietoa, patenttitietoa ja koulutukseen liittyvää tietoa.
- (5) Yksi sisämarkkinoiden luomisen tärkeimmistä tavoitteista on luoda edellytykset, joilla edistetään yhteisön laajuisten palvelujen kehittämistä. Julkisen sektorin tieto on tärkeä raaka-aine digitaalisissa sisältötuotteissa ja -palveluissa, ja siitä tulee yhä merkittävämpi sisällönlähde langattomien sisältöpalvelujen kehittyessä. Myös laaja rajat ylittävä maantieteellinen kattavuus on olennainen tekijä tässä yhteydessä.
- (6) Julkisen sektorin tietoresurssien hyödyntämistä koskevat säännöt ja käytännöt vaihtelevat huomattavasti jäsenvalti-

oiden välillä, mikä luo esteitä näiden keskeisten tietoresurssien taloudellisen potentiaalin hyödyntämiselle. Julkisen sektorin tiedon uudelleenkäyttöä ja kaupallista hyödyntämistä koskevia kansallisia sääntöjä ja käytäntöjä olisi riittävästi yhdenmukaistettava silloin, kun erot kansallisissa säännöksissä ja käytännöissä tai niiden epäselvyys haittaavat sisämarkkinoiden toimintaa ja tietoyhteiskunnan kehitystä yhteisössä.

- (7) Lisäksi ilman yhteisön tasoista riittävää yhdenmukaistamista joissain jäsenvaltioissa tekniikan haasteisiin vastaukseksi jo käynnistetyt kansalliset lainsäädäntötoimet voisivat johtaa vielä huomattavampiin eroihin. Tällaisten lainsäädännöllisten erojen ja epävarmuustekijöiden vaikutus kasvaa entisestään tietoyhteiskuntakehityksessä, joka on jo nyt suuresti lisännyt tiedon käyttöä rajojen yli.
- (8) Julkisen sektorin tiedon uudelleenkäytön edellytyksille tarvitaan yleiset puitteet, jotta voidaan varmistaa oikeudenmukaiset, oikeasuhteiset ja syrjimättömät edellytykset tällaisen tiedon uudelleenkäytölle.
- (9) Tätä direktiiviä olisi sovellettava julkisen sektorin hallussa ja yleisesti saatavilla oleviin asiakirjoihin. Julkisen sektorin elinten salliessa tällaisten asiakirjojen uudelleenkäytön asiakirjojen olisi oltava uudelleenkäytettävissä kaupallisiin ja muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin tietyin edellytyksin. Julkisen sektorin elimiä olisi rohkaistava asettamaan kaikki hallussaan ja yleisesti saatavilla olevat asiakirjat uudelleenkäytettäväksi.
- (10) Julkisen sektorin elinten käyttämät erilaiset tiedon tallennusmuodot voivat aiheuttaa huomattavia ongelmia yksityisen sektorin organisaatioille, jotka haluavat käyttää uudelleen useista eri lähteistä tulevaa tietoa. Tarvetta digitalisoida paperiasiakirjoja tai muokata digitaalisia tiedostoja keskenään yhteensopiviksi voitaisiin vähentää vaatimalla julkisen sektorin elimiä asettamaan asiakirjat saataville kaikissa niissä muodoissa, joissa ne on jo luotu.
- (11) Tiedon uudelleenkäyttöoikeutta koskeviin pyyntöihin olisi vastattava kohtuullisessa ajassa ja noudatettava vastaavalaista vastausaikoja kuin tiedonsaantipyynnöissä, jotta uusien koostettujen tietotuotteiden ja -palvelujen luominen ei estyisi. Kohtuuttomat viiveet asiakirjojen uudelleenkäyttöoikeutta koskevan pyynnön esittämisen ja pyyntöä koskevan päätöksen välillä voivat haitata koko yhteisön kattavien tietokokoelmien luomista, koska hitain jäsenvaltio määrää tahdin.

- (12) Jos maksuja peritään, asiakirjojen tai uudelleenkäyttöoikeuksien tarjonnasta saatavat kokonaistulot eivät saisi ylittää niiden tuottamisesta ja jakelusta aiheutuvia kokonaiskustannuksia ja kohtuullista voittoa. Tuottaminen kattaa keräämisen ja kokoamisen, ja jakelu voi kattaa myös käyttäjätuen. Aiheutuneet kustannukset ja kohtuullinen tuotto muodostavat ylärajan tällaisille maksuille, koska kohtuuttomia maksuja ei pitäisi periä. Julkisen sektorin elinten olisi sallittava periä alhaisempia maksuja tai olla kokonaan perimättä maksua ja jäsenvaltioiden olisi rohkaistava julkisen sektorin elimiä asettamaan asiakirjoja saataville hintaan, joka ei ylitä asiakirjojen jäljentämisestä ja jakelusta aiheutuvia lisäkuluja.
- (13) Maksujen ja muiden julkisen sektorin tiedon uudelleenkäytön edellytysten olisi oltava syrjimättömiä. Tämä koskee myös julkisen sektorin elinten julkisen tehtävän ulkopuolista kaupallista toimintaa. Tämä merkitsee, että tietoja olisi tarjottava julkisen sektorin elimen kaupalliseen toimintaan samoin edellytyksin kuin muillekin markkinoilla toimijoille. Erityisen tärkeää on, että julkisen sektorin elimen olisi annettava julkisen sektorin tietoja pyynnöstä kolmansien käyttöön samoin maksuin ja edellytyksin kuin omaan kaupalliseen toimintaansa.
- (14) Julkisen sektorin tiedon uudelleenkäytön edellytysten selkeys ja yleinen saatavuus on ehdoton edellytys yhteisön laajusten tietomarkkinoiden kehitykselle. Näin ollen kaikki tiedon uudelleenkäyttöön sovellettavat edellytykset olisi saatettava mahdollisten uudelleenkäyttäjien tietoon.
- (15) Myös verkossa saatavilla olevat vakiomuotoiset käyttöoikeussopimukset voivat olla tässä mielessä erittäin hyödyllisiä. Julkisen sektorin elinten hyödyntäessä tekijänoikeuksiaan ja/tai periessä maksua asiakirjojen uudelleenkäytöstä, niiden on asetettava saataville vakiomuotoisia käyttöoikeussopimuksia sopimussenteon helpottamiseksi ja sen avoimuuden lisäämiseksi.
- (16) Julkisen sektorin elinten ei pitäisi toimia tavalla, joka voisi olla ristiriidassa kilpailuoikeuden peruseriaatteiden kanssa tai merkitä määrävän aseman väärinkäyttöä. Asiakirjojen hyödyntämistä koskevat yksinoikeusjärjestelyt julkisen sektorin elinten ja yksityisen sektorin toimijoiden välillä voivat johtaa huomattaviin vääristymiin markkinoilla. Monissa tapauksissa tällaiset järjestelyt tehdään kansallisista lähtökohdista, jolloin muilla yhteisön toimijoilla ei ole mahdollisuutta tulla markkinoille ja käyttää uudelleen samaa tietoa. Yleistä taloudellista etua koskevan palvelun tarjoamiseksi voi kuitenkin joskus olla tarpeen myöntää yksinoikeuksia julkisen sektorin tietojen käyttöön. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun yksikään kaupallinen yritys ei suostu julkaisemaan kyseisiä tietoja ilman yksinoikeutta.
- (17) Julkisen sektorin tiedon uudelleenkäytössä olisi kaikilta osin otettava huomioon henkilötietojen käsittelyä koskevat viranomaisten erityiset velvoitteet, joista säädetään yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/46/EY⁽¹⁾. Erityisesti on huomattava, että julkisen sektorin elinten keräämiä tietoja ei saisi käyttää tarkoituksiin, jotka eivät liity niiden alkuperäiseen, ilmoitettuun ja lailliseen keruutarkoitukseen. Henkilötietojen tai henkilötietoja sisältävien asiakirjojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tarkoituksiin ei yleisesti ottaen välttämättä vastaa tällaisia alkuperäisiä tarkoituksia, varsinkin jos tietojen toimittaminen viranomaiselle on ollut pakollista ja tiedon kohteella ei ole ollut mahdollisuutta kieltää henkilötietojensa käsittelyä.
- (18) Tämä direktiivi ei vaikuta kolmansien tekijänoikeuksiin. Direktiivi ei vaikuta julkisen sektorin elinten tekijänoikeuksien olemassaoloon tai omistajuuteen, eikä se millään tavoin rajoita näiden oikeuksien käyttöä tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolella. Tämän direktiivin velvoitteita olisi sovellettava ainoastaan siinä laajuudessa kuin asetetut velvoitteet ovat kansainvälisten tekijänoikeussuojasopimusten määräysten mukaisia; näistä sopimuksista mainitakoon erityisesti Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta ja teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehty sopimus⁽²⁾. Julkisen sektorin elinten olisi kuitenkin käytettävä tekijänoikeuksiaan uudelleenkäyttöä helpottavalla tavalla.
- (19) Ehdotuksen tavoitteita ovat yhteisön laajusten, julkisen sektorin tietoon perustuvien tietotuotteiden ja -palvelujen luomisen helpottaminen, julkisen sektorin tiedon käytön edistäminen rajojen yli yritysten lisäarvotietotuotteissa ja -palveluissa, kilpailun vääristymien vähentäminen yhteisön markkinoilla ja välttyminen suuremmilta eroavaisuuksilta, joita aiheutuisi jäsenvaltioiden edetessä eri tahtiin julkisen sektorin tiedon uudelleenkäyttöön liittyvissä kysymyksissä. Näitä tavoitteita ei voida riittävällä tavalla saavuttaa jäsenvaltioiden toimin, vaan ne voi toiminnan luontaisen yhteisön laajuuden ja vaikutusten takia toteuttaa paremmin yhteisö perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistettujen toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisesti. Tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi,

⁽¹⁾ EYVL L 281, 23.11.1995, s. 31.

⁽²⁾ EYVL L 336, 23.12.1994, s. 214.

OVAT ANTANEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

I LUKU

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 artikla

Kohde ja soveltamisala

1. Tällä direktiivillä vahvistetaan vähimmäissäännöt jäsenvaltioiden julkisen sektorin elinten hallussa ja yleisesti saatavilla olevien asiakirjojen kaupalliselle ja muulle kuin kaupalliselle hyödyntämiselle unionin kansalaisten ja sellaisten luonnollisten ja oikeushenkilöiden toimesta, joiden asuinpaikka tai rekisteröity toimipaikka on jäsenvaltiossa.

2. Tätä direktiiviä ei sovelleta:

- a) asiakirjoihin, joiden toimittaminen ei kuulu kyseisen julkisen sektorin elimen julkiseen tehtävään, joka määritellään laissa, muilla sitovilla säännöillä jäsenvaltiossa tai tällaisten sääntöjen puuttuessa kyseisen jäsenvaltion yleisen hallintokäytännön mukaisesti;
- b) asiakirjoihin tai niiden osiin, joihin kohdistuu kolmansien tekijänoikeuksia;
- c) henkilötietoja sisältäviin asiakirjoihin, ellei tällaisten henkilötietojen uudelleenkäyttö ole sallittu yhteisön lainsäädännön säännösten tai henkilötietojen käsittelyyn ja yksityisyyden suojaan liittyvien kansallisten säännösten nojalla;
- d) asiakirjoihin, joita julkisen palvelun yleisradioyhtiöt, niiden tytäryhtiöt ja muut elimet ja näiden tytäryhtiöt tarvitsevat julkisen palvelun lähetystehtävänsä suorittamiseen;
- e) koulutus- ja tutkimuslaitosten, kuten koulujen, korkeakoulujen, tutkimuskeskusten, arkistojen ja kirjastojen asiakirjoihin;
- f) kulttuurilaitosten, kuten museoiden, kirjastojen, arkistojen, orkestereiden, oopperoiden, balettien ja teattereiden asiakirjoihin.

3. Tämän direktiivin säännöksiä on sovellettava ainoastaan siinä laajuudessa kuin asetetut velvoitteet ovat kansainvälisten tekijänoikeussuojasopimusten määräysten mukaisia, erityisesti kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta ja teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn Bernin yleissopimuksen.

2 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1. "julkisen sektorin elimellä" valtion viranomaisia alueviranomaisia ja paikallisviranomaisia, julkisoikeudellisia laitoksia sekä yhden tai useamman tällaisen viranomaisen tai yhden tai useamman tällaisen julkisoikeudellisen laitoksen muodostamia yhteenliittymiä;

2. "julkisoikeudellisella laitoksella" elintä

a) joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita ja joka ei harjoita teollista tai kaupallista toimintaa,

b) joka on oikeushenkilö ja

c) jonka toiminta on suurimmaksi osaksi valtion, alue- tai paikallisviranomaisten taikka muiden julkisoikeudellisten laitosten rahoittamaa, tai jonka johto on näiden laitosten valvonnan alainen, taikka jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä valtio, alue- tai paikallisviranomaisen taikka muu julkisoikeudellinen laitos nimittää enemmän kuin puolet;

3. "asiakirjalla"

a) kaikkea sisältöä tallennusvälineestä riippumatta (paperilla tai sähköisessä muodossa tallennettuna tai äänenä, visuaalisessa muodossa tai audiovisuaalisena tallenteena);

b) tällaisen sisällön osaa;

4. "yleisesti saatavilla olevalla asiakirjalla" asiakirjoja jotka ovat asiakirjojen saatavuutta koskevien jäsenvaltion sääntöjen mukaan saatavilla sekä asiakirjoja, joita julkisen sektorin elimet käyttävät tarjoamiensa kaupallisten tietotuotteiden tai -palvelujen perustana;

5. "uudelleenkäytöllä" sitä että luonnolliset tai oikeushenkilöt käyttävät julkisen sektorin elinten hallussa olevia asiakirjoja kaupallisiin tai muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin;

6. "henkilötiedoilla" direktiivin 95/46/EY 2 artiklan a kohdan määritelmän mukaisia tietoja.

3 artikla

Pääperiaate

Julkisen sektorin elinten salliessa yleisesti saatavilla olevien asiakirjojen uudelleenkäytön asiakirjojen on oltava uudelleenkäytettävissä kaupallisiin ja muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin II ja III luvussa säädetyin edellytyksin.

II LUKU

UUDELLEENKÄYTÖN EDELLYTYKSET

4 artikla

Saatavuus

1. Julkisen sektorin elinten on asetettava asiakirjansa saataville kaikissa jo luoduissa muodoissa ja kaikkina jo luotuina kielitoisintoina, mahdollisuuksien mukaan ja tarkoituksenmukaisissa tapauksissa sähköisessä muodossa. Julkisen sektorin elimillä ei ole velvollisuutta luoda asiakirjoja tai muuntaa niitä pyynnön täyttämiseksi.

2. Julkisen sektorin elimiä ei voida vaatia jatkamaan tietyn tyyppisten asiakirjojen tuottamista, jotta yksityisen sektorin organisaatio voisi käyttää niitä uudelleen.

5 artikla

Aikarajat ja vaatimukset pyynnön epäämistapauksissa

1. Julkisen sektorin elinten on käsiteltävä uudelleenkäyttöä koskevat pyynnot ja asetettava asiakirjat pyynnön esittäjän saataville kohtuullisessa ajassa ja enintään samassa ajassa, jossa tiedonsaantipyynnot käsitellään, mahdollisuuksien mukaan ja tarkoituksenmukaisissa tapauksissa sähköisessä muodossa.

2. Jos aikarajoja ei ole määritelty, julkisen sektorin elinten on käsiteltävä pyynnot ja toimitettava asiakirjat pyynnön esittäjälle enintään kolmen viikon kuluessa pyynnön vastaanottamisesta.

3. Evätessään pyynnön julkisen sektorin elinten on ilmoitettava pyynnön esittäjälle epäämisen syyt, jotka perustuvat kyseisen jäsenvaltion asiakirjojen saatavuutta koskevan järjestelmän soveltuviin säännöksiin, johonkin 1 artiklan 2 kohdan poikkeukseen tai 3 artiklaan. Jos pyynnön epääminen perustuu 1 artiklan 2 kohdan b alakohtaan, julkisen sektorin elimen on ilmoitettava tekijänoikeudet omistava luonnollinen tai oikeushenkilö tai vaihtoehtoisesti käyttöluvan antaja, jolta julkisen sektorin elin on saanut kyseisen aineiston. Kyseinen julkisen sektorin elin ei voi joutua vastuuseen tällaisten tietojen virheellisyydestä.

4. Kaikissa kielteisissä päätöksissä on oltava viittaus menettelyihin, joiden avulla pyynnön esittäjä voi hakea muutosta päätökseen.

6 artikla

Maksujen määräytymisperiaatteet

Jos maksuja peritään, asiakirjojen tarjonnasta tai uudelleenkäyttöoikeuksien luovuttamisesta saatavat kokonaistulot eivät saa ylittää niiden tuottamisesta ja jakelusta aiheutuvia kustannuksia ja kohtuullista voittoa. Maksujen kustannuslähtöisyyttä koskeva todistustaakka on asiakirjan uudelleenkäyttöoikeudesta maksu perivällä julkisen sektorin elimellä.

7 artikla

Syrjimättömyys

1. Asiakirjojen kaupallisen uudelleenkäytön tai hyödyntämisen kaikkien edellytysten on oltava syrjimättömiä.

2. Asiakirjojen muun kuin kaupallisen uudelleenkäytön kaikkien edellytysten on oltava syrjimättömiä toisiinsa verrattavissa olevien käyttäjäryhmien suhteen.

3. Jos julkisen sektorin elin käyttää asiakirjoja julkisen tehtävänsä ulkopuolisessa kaupallisessa toiminnassa, on sovellettava samoja edellytyksiä ja maksuja kuin muihinkin käyttäjiin, jos uudelleenkäyttö on sallittu.

8 artikla

Avoimuus

1. Kaikki julkisen sektorin elinten hallussa olevien asiakirjojen uudelleenkäyttöä koskevat maksut on määriteltävä etukäteen ja julkistettava, mahdollisuuksien mukaan ja tarkoituksenmukaisissa tapauksissa sähköisessä muodossa.

2. Kaikki asiakirjojen uudelleenkäyttöä koskevat muut edellytykset on ilmaistava selkeästi ja julkistettava, mahdollisuuksien mukaan ja tarkoituksenmukaisissa tapauksissa sähköisessä muodossa.

9 artikla

Uudelleenkäytön helpottaminen

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sähköisessä muodossa on saatavilla vakiomuotoisia käyttöoikeussopimuksia julkisen sektorin tiedon kaupallista hyödyntämistä varten ja että sopimukset voidaan tehdä sähköisesti.

III LUKU

HYVÄ KAUPPATAPA

10 artikla

Yksinoikeusjärjestelyjen kieltäminen

1. Asiakirjojen on oltava kaikkien mahdollisten markkinoilla toimijoiden uudelleenkäytettävissä, vaikka yksi tai useampi markkinoilla toimija jo tarjoaisi näihin asiakirjoihin perustuvia lisäarvotuotteita. Asiakirjoja hallussaan pitävien julkisen sektorin elinten ja kolmansien sopimukset tai muut järjestelyt eivät saa sisältää yksinoikeuksia, jotka perusteettomasti rajoittavat kilpailua tai tiedon uudelleenkäyttöä.

2. Jos yksinoikeus katsotaan välttämättömäksi esimerkiksi yleistä etua koskevan palvelun tarjoamiseksi, tällaisen yksinoikeuden myöntämisperustetta on tarkasteltava uudelleen säännöllisesti ja joka tapauksessa kolmen vuoden välein. Tämän direktiivin voimaantulon jälkeen luotujen yksinoikeusjärjestelyjen on oltava julkisia.

IV LUKU

LOPPUSÄÄNNÖKSET*11 artikla***Täytäntöönpano**

Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään [31 päivänä joulukuuta 2004]. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

Kyseisissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niitä virallisesti julkaistaessa niihin on liitettävä tällainen viittaus. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

*12 artikla***Uudelleentarkastelu**

Tätä direktiiviä tarkastellaan uudelleen kolmen vuoden kuluessa sen voimaantulosta.

Uudelleentarkastelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, minkälaisiin julkisen sektorin elimiin sitä sovelletaan. Lisäksi on tarkasteltava direktiivin kokonaisvaikutuksia julkisen sektorin tiedon saatavuuteen uudelleenkäyttöä varten sekä direktiivin vaikutuksia valtioiden tuloihin.

*13 artikla***Voimaantulo**

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

*14 artikla***Osoitus**

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.